

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยมีประชากรได้รับการศึกษาอย่างถูกต้องและทั่วถึง ประเทศนั้นก็จะประสบความสำเร็จในทุกด้านไม่ว่าในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้เพราะการพัฒนาประเทศไม่ว่าในด้านใด ย่อมต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ และกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนากำลังคนก็คือ กระบวนการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2527 : 1)

การพัฒนาประเทศไทยได้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) นั้น การเร่งรัดพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ เป็นจุดเห็นตามวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญ ทั้งนี้ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไว้ในเรื่องของการจัดระบบการศึกษา และการฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้มีศักยภาพ และมีขีดความสามารถที่เหมาะสม ในอันที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของการพัฒนาประเทศได้ทันเหตุการณ์มากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี 2535 : 17 -25, 178)

ซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ มีแนวโน้มไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (TDRI, 2532) จากระบบเศรษฐกิจที่เคยพึ่งพาผลผลิตภาคเกษตรกรรมเป็นรายได้หลักของประเทศ ไปสู่เศรษฐกิจที่พึ่งพาภาคอุตสาหกรรมและบริการมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ที่ผ่านมา ระหว่างปี พ.ศ. 2530 - 2533 เศรษฐกิจไทยได้ขยายตัวในอัตราที่สูงเกินเป้าหมายที่วางไว้ถึง 2 เท่าตัว ซึ่งนับว่าเป็นอัตราการขยายตัวที่สูงที่สุดในภูมิภาคนี้ (พิสิณฐภัคเกษม 2534 : 56) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่องานอาชีพการดำเนินชีวิตของประชากรเป็นอย่างมาก เช่น การดำเนินชีวิตของชาวชนบทที่พึ่งกินฐานเข้ามาใช้แรงงาน

กรมวิชาการ (2532) ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่และกำหนดหลักการสำคัญของหลักสูตรฉบับปรับปรุงใหม่สรุปได้ดังนี้ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาทั่วไปเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการประกอบสัมมาอาชีพหรือทางการศึกษาต่อ และสนองความต้องการของท้องถิ่น และประเทศชาติ ส่วนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้านที่สามารถนำไปประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม เป็นการศึกษาที่สนองต่อการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น หรือการศึกษาต่อ และเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาท้องถิ่น ตลอดจนประเทศไทยและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร จึงได้กำหนดจุดเน้นไว้ 3 ประการ คือ

1. การสอนที่เน้นกระบวนการ
2. การตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น
3. การทำให้เลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล

(กรมวิชาการ, 2532)

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) เป็นหลักสูตรที่ปรับปรุงให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ที่ปรับปรุงนี้ มุ่งให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงและความต้องการด้านเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะและคุณธรรม เพื่อที่จะได้นำไปพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองดี มีอาชีพ เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของประเทศชาติ ทันต่อการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วด้านเทคโนโลยี โดยมีความเข้าใจว่า การที่จะให้บรรลุความมุ่งหวังดังกล่าวนี้ การจัดการเรียนการสอนจะต้องให้ผู้เรียนได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริงและโดยผ่านกระบวนการต่าง ๆ จนเกิดทักษะ สามารถนำกระบวนการเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรฉบับปรับปรุง จึงเห็นนักเรียนเป็นศูนย์กลางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ไม่จำเป็นต้องยึดติดการเรียนในห้องเรียนที่ดัดองมีครูเป็นผู้สอนเท่านั้น แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ภายใต้การควบคุมของโรงเรียน เช่น การศึกษาและทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ นอกห้องเรียน จากสื่อการเรียน

การสอนต่าง ๆ จากเพื่อน จากทรัพยากรภายนอก จากสถาบันหรือสถานประกอบการต่าง ๆ หรือจากสื่อมวลชน เป็นต้น

โครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (สพพ.) เป็นโครงการที่กรมสามัญศึกษาได้ริเริ่มทำขึ้นในปีการศึกษา 2534 ในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีความพร้อม เป็นโครงการที่พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ เรียนเก่ง มีความขยันหมั่นเพียร มีระเบียบวินัย มีความประพฤติดี ทั้งนี้กรมสามัญศึกษาได้สังเกตเห็นว่านักเรียนเหล่านี้มีความสามารถในการเรียนรู้ และทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้รวดเร็วและดีกว่าเด็กทั่ว ๆ ไป สมควรที่จะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้ได้เรียนตามความต้องการ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง โดยจัดให้มีกิจกรรมการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมากกว่าการเรียนการสอนโดยปกติทั่วไป นับได้ว่าโครงการนี้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและแนวทางการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ที่สนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่ผู้เรียนเลือกหรือมีความสามารถพิเศษ ได้พัฒนาอัจฉริยภาพของตน และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพความพร้อมของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2535 : 21)

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในโครงการนี้เป็นไปตามจุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับสภาวการณ์ปัจจุบัน เพราะเปิดโอกาสให้โรงเรียนสามารถบริหารหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมและเหมาะสมกับนักเรียนทุกคน เช่น สามารถจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนที่เรียนดีได้เรียนเต็มศักยภาพของตน โดยไม่จำเป็นต้องใช้เวลาเรียนเท่านักเรียนปกติ โรงเรียนก็สามารถบริหารหลักสูตรให้นักเรียนเหล่านี้เรียนจบหลักสูตรได้ภายใน 2 ปีการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มีการเรียนการสอนครบถ้วนตามหลักสูตร ผ่านเกณฑ์การจบหลักสูตรครบถ้วน มีการส่งเสริมให้ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถ และได้ผลอย่างสมบูรณ์ตามจุดหมายของหลักสูตร เป็นการแก้ไขและลดปัญหาการบริหารงาน การจัดการเรียนการสอนโรงเรียนที่มีปัญหาที่เกิดจากนักเรียนที่เรียนดีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ลาออกจากโรงเรียน เพราะสอบเทียบความรู้ในระดับเดียวกันกับมัธยมศึกษาตอนปลายของกรมการศึกษานอกโรงเรียน

ทำให้จำนวนนักเรียนที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ลดน้อยลง ไม่เป็นไปตามที่ได้วางแผนไว้ ก่อให้เกิดการสูญเปล่าในด้านงบประมาณการศึกษา

โครงการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นโครงการที่พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษสามารถเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ภายใน 2 ปี อย่างมีคุณภาพเท่าเทียมกับการเรียน 3 ปี เป็นโครงการที่ช่วยลดงบประมาณด้านการศึกษา เพราะนักเรียนในโครงการ สพท. ใช้เวลาเรียนในโรงเรียนน้อยลง 1 ปี ทำให้รัฐจ่ายเงินลงทุนด้านการศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้น้อยลง นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยส่งนักเรียนเหล่านี้เข้าสู่อาชีพเร็วขึ้น 1 ปี อันเป็นการเพิ่มพูนรายได้ของรัฐจากการจัดเก็บภาษีได้เร็วขึ้น ทำให้รายได้จากการจัดเก็บภาษีจากนักเรียนเหล่านี้ได้รับเร็วขึ้น 1 ปี และเป็นผลทำให้รายได้ประชาชาติสูงกว่าปกติเร็วขึ้น 1 ปี เพราะมีผู้มีรายได้มีจำนวนเพิ่มขึ้น (กรมสามัญศึกษา 2537 : 4 -5)

จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social cognitive theory) ของบันดูรา (Bandura) ซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเกิดจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ สติปัญญา การรับรู้ ซึ่งปัจจัยทั้งสองมีผลต่อการเรียนรู้และการกระทำของบุคคล โดยบันดูราเชื่อว่าคนเราส่วนใหญ่จะผ่านการเรียนรู้ โดยการสังเกตจากพฤติกรรมของผู้อื่นแบบทั้งสิ้น (อ้างอิงในสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต 2536) ซึ่งจากแนวคิดพื้นฐานดังกล่าว บันดูรายังได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการสังเกต บันดูราเชื่อว่า การเรียนรู้ของคนเราส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการสังเกตจากตัวแบบ (Modeling) เนื่องจากในสภาพชีวิตจริงคนมีปฏิสัมพันธ์ (interact) กับสิ่งแวดล้อมซึ่งอาจจะเป็นคน สัตว์ที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบตัวแบบที่อยู่แวดล้อมในชีวิตจริงจึงเกิดขึ้น โดยที่ตัวแบบมีเพียงตัวเดียว สามารถจะถ่ายทอดความคิดและการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง โดยที่บันดูราเชื่อว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองจะมีผลต่อการกระทำของบุคคล กล่าวคือ ในสภาพการณ์ต่าง ๆ หากบุคคลเชื่อว่าตนเป็นคนมีความสามารถ ก็จะสามารถแสดงออกถึงความสามารถนั้น จะมีความอดทน อดทน ไม่ท้อถอยง่าย และจะประสบความสำเร็จในที่สุด ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลที่คิดว่าตนไร้ความสามารถ หรือรับรู้ความสามารถของตนในระดับต่ำกว่าที่เป็นจริง จะแสดงออกถึงความสามารถไม่เต็มศักยภาพ ท้อถอยง่าย ทำให้ประสบความสำเร็จในที่สุด

จากลักษณะและความต้องการพื้นฐานของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ซึ่ง U.S. Office of Gifted and Talented และ Council for Exceptional Children (C.E.C.) ได้รวบรวมและสังเคราะห์ลักษณะของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ จากงานวิจัยทางด้านนี้ ได้ข้อสรุปดังนี้ (Clendening and Davies 1980) จะมีลักษณะทั่วไป ได้แก่ เรียนโดยมีการฝึกฝนน้อยกว่าเด็กปกติ มีความสนใจในทุก ๆ เรื่อง ชอบทำงานที่เป็นอิสระ เป็นต้น ลักษณะทางความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ มีความคิดริเริ่ม มีอารมณ์อ่อนไหว แต่ก็ตระหนักถึงความไม่มีเหตุผลของตนเอง เป็นต้น ลักษณะการเรียนรู้ ได้แก่ ชอบทำกิจกรรมที่ตัวเองใช้สติปัญญา มีแนวโน้มที่ชอบสิ่งแวดล้อมที่เป็นระเบียบ เป็นต้น ส่วนลักษณะทางพฤติกรรม ได้แก่ มีแรงจูงใจภายในที่จะเรียนรู้สูง สนุกกับการเรียนรู้สิ่งใหม่และวิธีการใหม่ บางครั้งอาจปิดบังความสามารถของตนเอง เป็นต้น

ส่วนการจัดการศึกษาตามโครงการนี้ สพพ. ได้ระบุว่า ต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญเฉพาะด้าน
2. มีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ
3. สามารถเป็นผู้นำ
4. เป็นผู้ให้บริการชุมชน
5. สามารถวางแผนแก้ปัญหา
6. มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม
7. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ
9. เต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
10. อนุรักษ์และเสริมสร้างทรัพยากร ศิลปวัฒนธรรมของประเทศ

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีกรอบแนวคิดว่า นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ควรจะต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการที่แตกต่างกัน จัดเนื้อหาและประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน แต่จากการเรียนเร่งทำให้อากาศที่อยู่ร่วมกับครูและสิ่งแวดล้อมน้อยลง การปฏิสัมพันธ์สังคมลดลง การสังเกตและการรับรู้จากสื่อต่าง ๆ มี

เวลาที่ย่อยลง ต่ำทึ้น การเลียนแบบจึงเป็นไปได้อย่างยิ่งขึ้น การกระตุ่นและการรุนแรงใน เรื่องต่าง ๆ มีเวลาและโอกาสที่น้อยลงเช่นกัน จึงน่าจะมีคุณลักษณะบางอย่างขาดไป

คุณลักษณะที่ขาดหรือสูญเสียไป เป็นสิ่งที่จำเป็นในการวางแผนจัดและพัฒนาการศึกษาให้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะในการวางแผนหรือโครงการพัฒนาการศึกษาใด ถ้าผู้จัดทำมี ความเชื่อ มีหลักฐานยืนยันให้ประจักษ์ชัดว่า การจัดการศึกษาในโครงการนั้น มีคุณลักษณะ ที่จำเป็นอย่างไร จะช่วยให้การเห็นหรือสนับสนุนให้มีการดำเนินงานให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ และทำให้สามารถจัดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ จากข้อมูลที่อยู่จากสภาพที่เป็นจริงได้ การพัฒนานั้น ๆ ก็จะเป็นไปอย่างมีทิศทาง มีหลักการและเหตุผล การศึกษาวิจัยคุณลักษณะที่จำเป็นของนักเรียน ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโครงการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการ เรียนว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร และในสภาพจริงนักเรียนขาดคุณลักษณะ เช่นนั้นหรือไม่ ผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงคุณลักษณะของเด็กให้สอดคล้องกับจุดเน้นของการ ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียน ตลอดจนเป็นข้อมูลสำหรับวางแผน ในการดำเนินงานจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการ เรียน ในอนาคตต่อไป

นอกจากนี้สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการ ศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรื (2536) ยังได้กล่าวถึงปัญหาของโครงการต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ สรุปได้ ดังนี้

- 1) เน้นทางด้านวิทยาศาสตร์ เท่านั้น ทำให้เด็กที่มีความสามารถพิเศษที่ต้องการ ศึกษาต่อสาขาอื่น ไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ
- 2) กระบวนการเรียนการสอนยังไม่เอื้อต่อการแสดงความสามารถในเชิงสร้างสรรค์ และพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่
- 3) ครูผู้สอนส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ ความเข้าใจในลักษณะและความต้องการขั้นพื้นฐาน ของเด็ก
- 4) กระบวนการในการเรียนการสอนในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมกับศักยภาพของเด็ก
- 5) รัฐบาลแนวทางการพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษที่เป็นรูปธรรม
- 6) ขาดงบประมาณ
- 7) ขาดองค์กรที่ทำหน้าที่ในการประสานงาน จึงเกิดความล่าช้า

- 8) ขาดเครื่องมือตรวจสอบศักยภาพของเด็ก
- 9) ขาดประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและผู้ปกครองเข้าใจและเห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็ก

นอกจากปัญหาดังกล่าวยังปรากฏข้อเสนอแนะที่น่าสนใจ เช่น ควรมีการพัฒนาการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม และควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูให้เข้าใจวิธีการจัดการเรียนการสอน จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในประเทศไทย ยังมีปัญหาและต้องการการพัฒนาอีกในหลาย ๆ ด้าน

จากปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า นักเรียนในโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียน ควรจะได้รับการพัฒนาส่งเสริมให้สามารถใช้ศักยภาพของตนให้ถึงขีดสูงสุดและที่สำคัญ คือ ได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่จำเป็น เพื่อเตรียมคนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียนว่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร และในสภาพจริง นักเรียนขาดคุณลักษณะเช่นนั้นหรือไม่และจากการศึกษาจบภายใน 2 ปี แทนที่จะเป็น 3 ปี มีคุณลักษณะใดที่สูญเสียไปบ้าง เพราะนักเรียนจะต้องศึกษาวิชาต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ศึกษาด้้นคว้าด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา เวลาที่ใช้ทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงลดน้อยลงไป นักเรียนใช้เวลาอยู่กับตัวเองมากกว่าจะได้เข้าร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาคุณลักษณะที่จำเป็น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมเพิ่มเติมให้กับนักเรียนในโครงการดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาโครงการสร้างเสริมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนปรแกรมวิทยาศาสตร์ในโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของกรมสามัญศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อศึกษาคณะลักษณะที่จำเป็นตามการรับรู้ของนักเรียน ในโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียน ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประเภทเอกสาร แบ่งเป็น

- 1.1.1 เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ของทางราชการ
- 1.1.2 เอกสารทางวิชาการ / บทความ
- 1.1.3 เอกสารที่เป็นตำรา / งานวิจัย

เอกสารในปี พ.ศ.2529 - ปัจจุบัน ที่เกี่ยวกับคณะลักษณะของนักเรียนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยที่กำหนดคณะลักษณะของนักเรียน ได้แก่ แนวโน้มของสภาพเศรษฐกิจและสังคม หน้าที่ของการมัธยมศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษา และที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกอย่างเจาะจง

1.2 ประเภทบุคคล แบ่งเป็น

1.2.1 ครูผู้สอน ได้แก่

- 1) ปัจจุบันสอนนักเรียนในโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียน
- 2) สอนนักเรียนในโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียนที่จบไปแล้ว

เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง

1.2.2 ผู้ปกครอง เป็นผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ใน
โครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียน
เลือกตัวอย่างผู้ปกครองแบบเจาะจง

1.2.3 นักเรียน เป็นนักเรียนในโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน
ที่มีความสามารถพิเศษในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โปรแกรมวิทยาศาสตร์ ของ
กรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เรียนจบไปแล้วและที่เปิดดำเนินการ ในปีการศึกษา
2538 รวมทั้งสิ้น 27 โรงเรียน การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบ 2 ขั้นตอน ดังนี้

สุ่มโรงเรียน โดยวิธีสุ่มอย่างง่ายจากกลุ่มโรงเรียน จำนวน 8 กลุ่ม
สุ่มมา กลุ่มละ 1 โรงเรียน

สุ่มห้องเรียน โดยวิธีสุ่มอย่างง่ายจากโรงเรียนที่สุ่มได้แต่ละโรงเรียน
ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (2 ปีจบ) 1 ห้องเรียน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรใช้ตารางของเดริชชีและมอร์แกน
โดยใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 จำนวนนักเรียนที่สุ่มได้มา
กำหนดสัดส่วนในแต่ละโรงเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

คุณลักษณะที่จำเป็นของนักเรียนในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผลมาจากการวิเคราะห์
หลักสูตร การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์และสอบถามผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ครูผู้สอน ทั้งที่
กำลังสอนอยู่ และสอนนักเรียนที่จบไปแล้ว ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ทั้งที่กำลังเรียนอยู่
และเรียนจบไปแล้ว

ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

1. เนื่องจากไม่สามารถทดลองใช้โครงการสร้างเสริมคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนโปรแกรมวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนในโครงการ สทพ. ทุกโรงเรียนได้ จึงถือว่าโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ เป็นตัวแทนของโรงเรียนในโครงการ สทพ. และมีจำนวนห้องเรียนพอที่จะจำแนกกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2. โรงเรียนที่เลือกมาในการทำการวิจัยนี้ไม่มีความแตกต่างในเรื่องพื้นฐานของผู้เรียน เนื่องจากได้รับการคัดเลือกเข้ามาเรียนด้วยวิธีการเดียวกัน

สมมติฐานในการวิจัย

จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social cognitive theory) ของ บันดูรา (Bandura) ลักษณะและความต้องการพื้นฐานของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษของ เคล็น เดนนิ่งและเดวี (Clendening and Davie 1980) และคุณลักษณะที่ต้องการปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนในโครงการ สทพ. จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีกรอบแนวคิดที่นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ควรจะต้องจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการที่แตกต่างกัน จัดเนื้อหาและประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน แต่จากการเรียนเร่งทำให้โอกาสที่อยู่ร่วมกับครูและสิ่งแวดล้อมน้อยลง การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมลดลง การสังเกตและการรับรู้จากสื่อต่าง ๆ มีเวลาน้อยลง ดังนั้น การเลียนแบบจึงเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น การกระตุนและการจูงใจในเรื่องต่าง ๆ มีเวลาและโอกาสน้อยลงเช่นกัน จึงน่าจะมีความลักษณะบางอย่างขาดไป ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาโครงการสร้างเสริมฯ ซึ่งโครงการนี้น่าจะช่วยเสริมเติมเต็มให้แก่ผู้เรียนในโครงการ สทพ. ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. เมื่อหาคุณลักษณะบางอย่างที่ขาดหายไปมาจัดเสริมในโครงการ และหาให้นักเรียนกลุ่มทดลองเรียนในโครงการนี้แล้ว กลุ่มทดลองจะมีคุณลักษณะดังกล่าวสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนกลุ่มทดลองจะมีคุณลักษณะที่จำเป็นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดกิจกรรม หมายถึง กิจกรรมการสอนต่าง ๆ ที่ครูจัดขึ้นในเวลาเรียน หรือนอกเวลาเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

การพัฒนาโครงการสร้างเสริม หมายถึง กระบวนการในการสร้างโครงการสร้างเสริม ซึ่งประกอบด้วย การสร้าง การตรวจสอบคุณภาพ การทดลองใช้ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไข

กิจกรรมเสริมหลักสูตร หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้นนอกเวลาเรียน และได้กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือมิได้บังคับว่าจะต้องเรียน ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันจัดขึ้น โดยมีมุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ให้มีประสิทธิภาพและไม่มีการให้คะแนนใด ๆ ในอันที่จะส่งผลต่อการเลื่อนชั้นหรือสำเร็จการศึกษาของนักเรียน

คุณลักษณะที่จำเป็น หมายถึง คุณสมบัติของผู้เรียนทางด้านความรู้ ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะปฏิบัติ ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการศึกษาในโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของกรมสามัญศึกษาควรมี

โครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียน หมายถึง โครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของกรมสามัญศึกษา หรือโครงการ สพพ. ซึ่งเป็นโครงการนำร่องในปีการศึกษา 2534 และได้ขยายผลโครงการตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 เป็นต้นมา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. นักเรียนในโครงการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในการเรียน ได้รับการสร้างเสริมคุณลักษณะที่จำเป็น เพื่อเพิ่มเติมส่วนที่ขาดไป และนำไปใช้ในการดำรงชีวิตต่อไป

2. ผลการวิจัยนี้จะทำให้ทราบคุณลักษณะที่จำเป็นของนักเรียน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปประกอบการพิจารณาตัดสินใจ วางแผน และกำหนดนโยบายของรัฐบาลในการกำหนดคุณลักษณะที่ควรปลูกฝังแก่นักเรียนต่อไป
3. ผลการวิจัยนี้จะทำให้ทราบคุณลักษณะที่จำเป็นของนักเรียน อันจะเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้มีส่วน กำหนดนโยบาย นำไปประกอบการพิจารณาตัดสินใจ ทบทวนปรับปรุงคุณภาพของนักเรียนในโครงการ
4. ผลการวิจัยนี้จะให้ภาพสะท้อนถึงผลผลิตของโครงการอีกด้านหนึ่งที่นอกเหนือจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับผู้ปฏิบัติ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนนักวิชาการ และผู้สนใจในโอกาสต่อไป
5. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลยืนยันและชักจูงผู้ปกครอง ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ให้เห็นคุณค่าของการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 2 ปีจบ แทนที่จะไปสอบเทียบของหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน